

Obsah

Předmluva	14

Část I Úvod do manažerského rozhodování

1 Základní pojmy a poznatky manažerského rozhodování.	17
Cíle kapitoly	17
1.1 Podstata rozhodování	17
1.2 Dvě stránky rozhodování a teorie rozhodování	18
1.3 Rozhodovací proces.	20
1.4 Rozhodovací problémy	21
1.5 Struktura rozhodovacích procesů a používané přístupy	22
1.6 Prvky rozhodovacího procesu	25
1.6.1 Cíl (cíle) rozhodování	25
1.6.2 Kritéria hodnocení.	26
1.6.3 Subjekt rozhodování	27
1.6.4 Objekt rozhodování, varianty rozhodování a jejich důsledky	28
1.6.5 Stavby světa	29
1.7 Klasifikace rozhodovacích problémů a procesů	30
1.7.1 Dobře a špatně strukturované rozhodovací problémy	30
1.7.2 Rozhodovací procesy za jistoty, rizika a nejistoty	32
1.7.3 Závislé a nezávislé rozhodovací procesy	35
1.7.4 Další typy rozhodovacích procesů	36
1.8 Racionálně-ekonomický a administrativní model rozhodování.	36
1.9 Kvalita (racionalita) rozhodování	38
1.10 Psychologické léčky v rozhodování.	41
1.10.1 Léčka zakotvení	41
1.10.2 Léčka statu quo.	41
1.10.3 Léčka utopených nákladů	42
1.10.4 Léčka vyhledávání potvrzujících informací	43
1.10.5 Léčka odhadů a prognóz.	43
1.10.6 Léčka hráče	44
1.11 Informace pro rozhodování	44
1.12 Role zkušenosti a intuice v rozhodování	48
Shrnutí.	50
Otázky ke studiu	51
Otázky k diskusi a příklady	51
Literatura.	53

Část II Řešení rozhodovacích problémů

2	Identifikace, analýza a formulace rozhodovacích problémů	57
	Cíle kapitoly	57
2.1	Vyhodnocení situace, identifikace problémů a stanovení plánu řešení	57
2.2	Analýza a formulace rozhodovacích problémů	65
2.2.1	Deskripce problému a jeho počáteční formulace	66
2.2.2	Stanovení cílů řešení rozhodovacích problémů	66
2.2.3	Stanovení příčin rozhodovacích problémů	69
2.2.4	Další složky analýzy rozhodovacích problémů	69
2.2.5	Formulace rozhodovacích problémů	70
2.3	Metody analýzy rozhodovacích problémů	72
2.3.1	Metody kauzální analýzy	72
2.3.1.1	Analýza problémů podle metodiky Kepner-Tregoe	74
2.3.1.2	Deduktivní a induktivní verze kauzální analýzy	84
2.3.1.3	Kauzální řetězec	85
2.3.2	Další metody analýzy rozhodovacích problémů	97
2.3.3	Metody analýzy struktury rozhodovacích problémů	103
2.3.4	Využití metod analýzy rozhodovacích problémů v praxi	108
	Shrnutí	109
	Otázky ke studiu	110
	Otázky k diskusi a příklady	110
	Dodatek č. 1 ke kapitole 2	112
	Dodatek č. 2 ke kapitole 2	115
	Literatura	117
3	Výběr kritérií, tvorba variant a stanovení jejich důsledků	119
	Cíle kapitoly	119
3.1	Výběr kritérií	119
3.1.1	Problematika měření kvalitativních kritérií	119
3.1.2	Obecné zásady tvorby souboru kritérií	121
3.1.3	Specifické požadavky na soubor kritérií	123
3.2	Tvorba variant	127
3.2.1	Postup tvorby variant	127
3.2.2	Metody tvorby variant	129
3.2.2.1	Klasifikace metod	129
3.2.2.2	Intuitivní metody tvorby variant	131
3.2.2.3	Systematicko-analytické metody tvorby variant	135
3.2.3	Nedostatky při tvorbě variant v praxi	139
3.2.4	Doporučení pro praxi při tvorbě variant	140
3.3	Stanovení důsledků variant	142
	Shrnutí	145
	Otázky ke studiu	145
	Otázky k diskusi a příklady	146
	Literatura	151

4	Hodnocení variant rozhodování	153
	Cíle kapitoly	153
4.1	Specifika vícekritériálního rozhodování	153
4.2	Proces hodnocení variant a volba varianty určené k realizaci	154
4.3	Přístupy k vícekritériálnímu hodnocení variant	157
4.4	Jednoduché heuristické přístupy volby variant	158
4.5	Převodní můstky	161
4.6	Metody vícekritériálního hodnocení	163
4.6.1	Metody stanovení vah kritérií	163
4.6.1.1	Metody přímého stanovení vah kritérií	164
4.6.1.2	Metody stanovení vah kritérií založené na párovém srovnávání	168
4.6.1.3	Metoda postupného rozvrhu vah	174
4.6.1.4	Stanovení vah kompenzační metodou	176
4.6.2	Metody vícekritériálního hodnocení variant	178
4.6.2.1	Vícekritériální funkce užitku (utility) za jistoty	179
4.6.2.2	Jednoduché metody stanovení hodnoty (užitku) variant	186
4.6.2.3	Metody založené na párovém srovnávání variant	195
4.7	Kompenzační metoda	198
4.8	Poznámky k praktickému uplatnění metod vícekritériálního hodnocení	204
4.9	Integrace rizika a nejistoty do hodnocení variant	205
	Shrnutí	206
	Otázky ke studiu	208
	Otázky k diskusi a příklady	208
	Literatura	213

Část III Metody a nástroje rozhodování za rizika a nejistoty

5	Základní pojmy rozhodování za rizika	217
	Cíle kapitoly	217
5.1	Úvod	217
5.2	Subjektivní pravděpodobnosti	218
5.2.1	Objektivní a subjektivní pravděpodobnosti	218
5.2.2	Formy vyjádření subjektivních pravděpodobností	218
5.2.3	Metody stanovení subjektivních pravděpodobností	220
5.2.4	Stanovení rozdělení pravděpodobnosti dekompozicí	231
5.2.5	Náhrada spojitého faktoru rizika diskretním faktorem	233
5.2.6	Nedostatky subjektu při stanovení subjektivních rozdělení pravděpodobnosti	236
5.2.7	Faktory ovlivňující kvalitu subjektivních pravděpodobností	238
5.3	Postoj k riziku a funkce užitku	240
5.3.1	Postoj rozhodovatele k riziku	240
5.3.2	Jistotní ekvivalent	242
5.3.3	Funkce užitku za rizika	244
5.4	Měření rizika	247
5.4.1	Statistické charakteristiky variability	248

5.4.2	Pravděpodobnost nedosažení (překročení) zvolené hodnoty kritéria	249
5.4.3	Hodnoty kritéria překročené (nedosažené) se zvolenou pravděpodobností (Value at Risk)	249
	Shrnutí	251
	Otázky ke studiu	252
	Otázky k diskuzi a příklady	253
	Literatura	253
6	Nástroje stanovení dopadů rizikových variant	255
	Cíle kapitoly	255
6.1	Analýza citlivosti	255
6.2	Rozhodovací matice	260
6.3	Pravděpodobnostní stromy	263
6.3.1	Oblasti aplikace pravděpodobnostních stromů	263
6.3.2	Přednosti a omezení pravděpodobnostních stromů	272
6.4	Scénáře	273
6.4.1	Podstata scénářů	273
6.4.2	Integrace scénářů do strategického rozhodovacího procesu	274
6.4.3	Tvorba scénářů	276
6.4.4	Odlíšné přístupy ke scénářům z hlediska chápání nejistoty	277
6.4.5	Přednosti a omezení využití scénářů	280
6.5	Analýza potenciálních problémů a příležitostí podle metodiky Kepner-Tregoe	280
6.5.1	Identifikace potenciálních problémů a příležitostí	281
6.5.2	Identifikace pravděpodobných příčin	284
6.5.3	Příprava preventivních a podporujících opatření	285
6.5.4	Příprava nápravných a využívajících opatření včetně spouštěčů	286
6.6	Simulace metodou Monte Carlo	287
6.6.1	Podstata, postup a výsledky simulace	287
6.6.2	Počítačová podpora simulace metodou Monte Carlo	290
6.6.3	Příklad aplikace simulace Monte Carlo v investičním rozhodování	291
6.6.4	Aplikace simulačních přístupů u společnosti Merck	306
6.6.5	Přednosti a nedostatky simulace metodou Monte Carlo	307
	Shrnutí	307
	Otázky ke studiu	309
	Otázky k diskuzi a příklady	309
	Literatura	313
7	Pravidla rozhodování za rizika a nejistoty	315
	Cíle kapitoly	315
7.1	Povaha a klasifikace pravidel rozhodování	315
7.2	Pravidla rozhodování za nejistoty	316
7.3	Pravidla rozhodování za rizika	322
7.3.1	Pravidla vedoucí k preferenčnímu uspořádání variant	322
7.3.2	Pravidla pro redukci souboru rizikových variant	330

7.4	Vhodnost aplikace jednotlivých pravidel rozhodování	340
	Otázky ke studiu	342
	Otázky k diskusi a příklady	343
	Literatura	349
8	Rozhodovací stromy jako nástroj optimalizace víceetapových rozhodovacích procesů za rizika	351
	Cíle kapitoly	351
8.1	Jednoetapové a víceetapové rozhodovací procesy	351
8.2	Podstata rozhodovacích stromů	353
8.3	Volba optimální strategie	355
8.4	Postup uplatnění rozhodovacích stromů při řešení víceetapových rozhodovacích procesů	361
8.5	Význam rozhodovacích stromů pro víceetapové rozhodovací procesy	362
8.6	Analýza citlivosti v rozhodovacích stromech	363
8.7	Specifické přístupy při práci s rozhodovacími stromy	367
8.8	Přednosti a omezení rozhodovacích stromů	369
8.9	Softwarová podpora rozhodovacích stromů	370
	Shrnutí	373
	Otázky ke studiu	374
	Otázky k diskusi a příklady	374
	Literatura	378
9	Tvorba portfolia rizikových variant	379
9.1	Charakter úlohy tvorby portfolia	379
9.2	Optimalizace portfolia založená na střední hodnotě kritéria	380
9.2.1	Optimalizace portfolia při jediném omezení	380
9.2.2	Optimalizace portfolia při více omezeních	386
9.3	Stochastická optimalizace	390
9.3.1	Podstata stochastické optimalizace	390
9.3.2	Optimalizace portfolia finančních investic	393
9.3.3	Optimalizace portfolia projektů	401
9.4	Diverzifikace a riziko	408
9.4.1	Vliv diverzifikace na riziko	408
9.4.2	Statistická závislost složek portfolia a jeho riziko	410
9.4.3	Diverzifikace a systematické riziko	412
	Shrnutí	413
	Otázky ke studiu	414
	Literatura	414
Část IV Participativní rozhodování a volba stylu rozhodování		
10	Participativní rozhodování	417
	Cíle kapitoly	417
10.1	Míra participace a styl rozhodování (řízení)	417
10.2	Vliv míry participace (stylu rozhodování) na organizaci	418
10.2.1	Kvalita rozhodovacích procesů	419

10.2.2	Rozvoj, sladění cílů a uspokojení členů organizace	421
10.2.3	Čas	421
10.3	Přednosti a nevýhody skupinového rozhodování	421
10.3.1	Přednosti participativního rozhodování	421
10.3.2	Nevýhody participativního rozhodování a jejich možná oslabení	423
10.3.3	Nezdravé sociální chování skupiny	424
10.4	Kvalita participativního rozhodování	429
10.4.1	Vedoucí skupiny	429
10.4.2	Složení a velikost skupiny	429
10.4.3	Metody práce a řízení skupiny	430
	Shrnutí	433
	Otázky ke studiu	434
	Literatura	434
11	Volba stylu rozhodování	435
	Cíle kapitoly	435
11.1	Typy modelů pro stanovení stylu rozhodování	435
11.2	Charakteristika vybraných modelů pro volbu stylu rozhodování	436
11.2.1	Styly rozhodování podle charakteristik manažera	437
11.2.2	Model orientace na pracovníky a na úkoly	438
11.2.3	Model manažerské mřížky	439
11.2.4	Model stylu rozhodování podle orientace na vedoucího a podřízené	439
11.2.5	Model stylu rozhodování podle teorie VDL	441
11.2.6	Model stylu rozhodování podle teorie životního cyklu	442
11.2.7	Model stylu rozhodování podle cesty k cíli	443
11.2.8	Fiedlerův kontingenční model stylu rozhodování	445
11.2.9	Model stylu rozhodování podle Korn/Ferry	446
11.3	Model Vrooma, Yettona a Jagoa pro volbu stylu rozhodování	449
11.3.1	Podstata modelu	449
11.3.2	Charakteristika stylů rozhodování	450
11.3.3	Situační analýza problému	452
11.3.4	Volba vhodného stylu rozhodování	455
	Shrnutí	460
	Otázky ke studiu	461
	Otázky k diskusi a příklady	461
	Literatura	467
	Rejstřík	469